

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΟΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΣΧΕΔΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΝΟΜΩΝ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΝΟΜΟΥ

«Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδας, Δημόσιες Βιβλιοθήκες και άλλες διατάξεις»

I. Επί των Κεφαλαίων Α'-Γ' Νοχ

1. Με το υπό ψήφιση Νοχ επιδιώκεται η αναδιοργάνωση του νομοθετικού καθεστώτος, το οποίο διέπει τις βιβλιοθήκες εν γένει. Όπως αναφέρεται στην Αιτιολογική Έκθεση, το προτεινόμενο Σχέδιο «πρόκειται να λειτουργήσει ως εργαλείο μετασχηματισμού και ανάδειξης της νέας αντίληψης για το ρόλο των βιβλιοθηκών στο σύνολό τους, ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της εποχής και στις σύγχρονες προδιαγραφές. Η προτεινόμενη παρέμβαση αποτελεί φυσική συνέπεια της εξέλιξης – κοινωνικής, τεχνολογικής, διοικητικής, οικονομικής και εκπαιδευτικής – καθώς λαμβάνονται υπόψη οι δυνατότητες του χώρου και η ανάπτυξη των αντίστοιχων οργανισμών στο διεθνή χώρο».

2. Το άρθρο 1 παρ. 3 Νοχ περιγράφει ως σκοπό της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδας (Ε.Β.Ε.) τη «συγκέντρωση, οργάνωση και απόδοση στο κοινό των, σε κάθε δυνατή μορφή, γραπτών προϊόντων επιστήμης και πολιτισμού που συνδέονται με την Ελλάδα». Στο πλαίσιο αυτού του σκοπού η Ε.Β.Ε. μεταξύ άλλων αναπτύσσει και διατηρεί την εθνική συλλογή, «η οποία περιλαμβάνει το Υλικό που παράγεται στην Ελλάδα καθώς και το Υλικό που παράγεται στο εξωτερικό, αλλά συνδέεται ή έχει συνάφεια με τους ανθρώπους, τη χώρα, τις παραδόσεις και τον πολιτισμό της Ελλάδας σε γλώσσα και μορφή και αν βρίσκεται» (1 παρ. 3 α Νοχ).

Ο κατ' αυτόν τον τρόπο περιγραφόμενος σκοπός της Ε.Β.Ε., όπως αυτός εξειδικεύεται, δημιουργεί ερμηνευτικό ζήτημα σε σχέση με τη συγκέντρωση των «γραπτών προϊόντων επιστήμης και πολιτισμού». Η διατύπωση είναι προφανώς επηρεασμένη από το καταργούμενο άρθρο 1 παρ. 1 ν. 2386/1920, σύμφωνα με το οποίο η Εθνική Βιβλιοθήκη σκοπό είχε την κατάταξη των «γραπτών μνημείων της διανοίας». Ο όρος «γραπτά» συνδέεται με την έγ-

2

γραφη, χειρόγραφη ή έντυπη, απόδοση του λόγου και μάλλον δεν φαίνεται να καλύπτει μορφές λόγου αποτυπωμένες σε αύλη εν γένει μορφή, λ.χ. με τρόπο ψηφιακό ή οπτικό. Ένας τέτοιος περιορισμός των συλλεγόμενων προϊόντων σε έγγραφες αποτυπώσεις μπορεί να ήταν απολύτως δικαιολογημένος στο πλαίσιο του ν. 2386/1920, ασφαλώς όμως δεν ανταποκρίνεται στις σύγχρονες τεχνολογικές εξελίξεις, τις οποίες το προτεινόμενο Νοσχ ιδιαιτέρως συνεκτιμά (βλ. και ανωτ. αριθ. 1). Τέτοιος περιορισμός δεν ανταποκρίνεται άλλωστε ούτε στη νομοθετική βούληση, όπως αυτή εκφέρεται ρητώς στο άρθρο 1 παρ. 4 α Νοσχ, σύμφωνα με το οποίο ως Υλικό νοείται «κάθε αντικείμενο που δημιουργείται για να αποθηκεύσει ή να μεταφέρει, με οποιοδήποτε μέσο, πληροφορίες σε χειρόγραφη, έντυπη, γραφική, ψηφιακή, οπτική, ακουστική ή οποιαδήποτε άλλη δυνατή μορφή». Η τελευταία αυτή διάταξη διευρύνει κατά πολύ, σε σχέση προς το άρθρο 1 παρ. 3 Νοσχ που κάνει λόγο απλώς για «γραπτά» προϊόντα, το συλλεγόμενο υλικό. Ανακύπτει επομένως νομοτεχνική αντινομία μεταξύ των δύο διατάξεων, η οποία θα μπορούσε να αρθεί με την αναδιατύπωση του άρθρου 1 παρ. 3 Νοσχ, ούτως ώστε να καλύπτει η δραστηριότητα της Ε.Β.Ε. τη συλλογή όλων των μορφών Υλικού.

3. Επισημαίνεται εξ άλλου ότι, ενώ το άρθρο 1 παρ. 1 ν. 2386/1920 αναφερόταν στη συλλογή των μνημείων «της διανοίας της όλης ανθρωπότητας, ιδίως δε του Ελληνικού Έθνους», το άρθρο 1 παρ. 3 Νοσχ περιορίζει τον σκοπό της Ε.Β.Ε. στη συλλογή εκείνων μόνον των έργων, που «συνδέονται με την Ελλάδα», υπό την έννοια ότι, αν παράγονται στο εξωτερικό, πρέπει να έχουν συνάφεια με τον πολιτισμό της Ελλάδας. Ο περιορισμός της δραστηριότητας της Ε.Β.Ε. μόνον στα έργα που συνδέονται με την Ελλάδα θα μπορούσε ίσως να εξηγηθεί από την πληθώρα των εκδιδόμενων ανά την υφήλιο έργων. Δεν πρέπει πάντως να λησμονείται ότι σήμερα πλέον η χρήση της ψηφιακής τεχνολογίας επιτρέπει τη συγκέντρωση μεγάλου όγκου καταχωρισμένου υλικού, χωρίς να είναι αναγκαία η φύλαξή του στα παραδοσιακά ράφια των βιβλιοθηκών. Εν πάση περιπτώσει, μετά τον προτεινόμενο περιορισμό του σκοπού της η Ε.Β.Ε. δεν θα μπορεί να προβαίνει σε αγορά σπάνιων ή δυσεύρετων ή πολύτιμων βιβλίων (βλ. λ.χ. άρθρο 2 παρ. 8 Νοσχ), τα οποία δεν εξεδόθησαν στην Ελλάδα ούτε έχουν συνάφεια με τον ελληνικό πολιτισμό, αφού μια τέτοια αγορά θα ήταν εκτός του σκοπού της.

II. Επί του Κεφαλαίου Δ' Νοσχ

Στο Κεφάλαιο Δ του υπό εξέταση νομοσχεδίου, υπό τον τίτλο «Γενικές Διατάξεις» ρυθμίζεται μια σειρά θεμάτων αρμοδιότητας του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Στην περίπτωση δ) της παραγράφου 14 του άρθρου 13 Νοσχ, προβλέπεται ότι κατά των πράξεων των λυκειακών επιτροπών με τις οποίες μηδενίζονται τα γραπτά δοκίμια μαθητών των δύο τελευταίων τάξεων του Ενιαίου Λυκείου

ου δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις περί αναστολής εκτέλεσης διοικητικών πράξεων.

Η προσωρινή, όμως, δικαστική προστασία αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του κανονιστικού πεδίου του άρθρου 20 του Συντάγματος, το οποίο κατοχυρώνει το δικαίωμα παροχής έννομης προστασίας από τα δικαστήρια. Η παραπομπή στον νόμο («όπως νόμος ορίζει»), που υπάρχει στο άρθρο 20, αφορά τη ρύθμιση της αποτελεσματικής άσκησης του δικαιώματος, και όχι τη θέσπιση περιορισμών που να καθιστούν αδύνατη την άσκησή του. Εξ άλλου, η αναστολή χορηγείται από τα δικαστήρια όταν η εκτέλεση της διοικητικής πράξης μπορεί να προκαλέσει ανεπανόρθωτη ή δύσκολα επανορθώσιμη βλάβη, όταν με άλλα λόγια δημιουργούνται τετελεσμένα γεγονότα τα οποία δεν είναι δυνατόν να ανατραπούν στη συνέχεια για πραγματικούς καθαρά λόγους (βλ. ενδεικτικά, Β. Σκουρή, Η δικαστική αναστολή εκτελέσεως διοικητικών πράξεων, β' έκδ., 1986, σελ. 46 επ. 50 επ., 161 επ. Επ. Σπηλιωτόπουλου, Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου, 11η έκδ., 2001, αρ. 548, Κ. Χρυσόγονου, Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα, 2η έκδ., 2002, σελ. 412). Στη συγκεκριμένη περίπτωση θα μπορούσε να γίνει δεκτό ότι ο μηδενισμός ενός γραπτού δοκιμίου σε πανελλήνιες εξετάσεις για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση έχει ως ουσιαστικό αποτέλεσμα τη διακοπή των σπουδών του μαθητή, γεγονός που δεν μπορεί να επανορθωθεί στη συνέχεια, εάν ευδοκιμήσει η αίτηση ακύρωσης.

Κατά την παρ. 52 του άρθρου 13 Νσχ, με υπουργική απόφαση «μπορεί να ιδρύονται, να καταργούνται, να συγχωνεύονται, να κατατέμνονται, να μετονομάζονται ή να αλλάζουν γνωστικό αντικείμενο Πανεπιστήμια, Σχολές ή Τμήματα». Όσον αφορά το θέμα της ίδρυσης και κατάργησης πανεπιστημίων, αυτή θα πρέπει να λαμβάνει χώρα δια νόμου (ή και δια προεδρικού διατάγματος), εν όψει και του σκοπού του άρθρου 16 του Συντάγματος (ιδίως, μάλιστα, εφόσον δεν υπάρχει – στην περίπτωση της ίδρυσης – Σύγκλητος για να γνωμοδοτήσει). Όσον αφορά τη συγχώνευση, κατάτμηση, μετονομασία ή αλλαγή γνωστικού αντικειμένου Πανεπιστημίων, Σχολών ή Τμημάτων, η εν λόγω υπουργική απόφαση λαμβάνεται κατά το νομοσχέδιο μετά από απλή γνώμη της Συγκλήτου του οικείου Πανεπιστημίου. Εν όψει και πάλιν της συνταγματικά κατοχυρούμενης ακαδημαϊκής ελευθερίας καθηγητών αλλά και φοιτητών καθώς και της αυτοδιοίκησης των ΑΕΙ (και ΤΕΙ), θα ήταν ίσως σκόπιμο η εν λόγω γνώμη της Συγκλήτου να ήταν σύμφωνη – και δη λαμβανόμενη με ειδική πλειοψηφία - και όχι απλή.

4

Η επόμενη, άλλωστε, παράγραφος (αρ. 53) του ιδίου άρθρου προβλέπει, για πολύ λιγότερο ριζική παρέμβαση της Πολιτείας στα ΑΕΙ και ΤΕΙ, όπως είναι η μεταφορά Τμήματος από ένα ίδρυμα σε άλλο, τη σύμφωνη γνώμη της Συγκλήτου.

Αθήνα, 5 Μαΐου 2003

Οι εισηγητές

Στέλιος Ν. Κουσσούλης (I)

Προϊστάμενος του Τμήματος

Επίκ. Καθηγητής Νομικής Παν/μίου Αθηνών

Στέφανος Ι. Κουτσομπίνας (II)

Επίκ. Καθηγητής Νομικής

Παν/μίου Θράκης

Ο προϊστάμενος της Διεύθυνσης

Αντώνης Μ. Παντελής

Καθηγητής Νομικής Παν/μίου Αθηνών

Για το Επιστημονικό Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος

Καθηγητής Κώστας Μαυριάς